

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 21. aprila 2016*

„Predhodno odločanje — Direktiva 93/13/EGS — Člen 7 — Nacionalna pravila o postopku zaradi insolventnosti — Dolgovi iz potrošniške kreditne pogodbe — Učinkovito pravno sredstvo — Točka 1(e) Priloge — Nesorazmernost odškodnine — Direktiva 2008/48/ES — Člen 3(1) — Skupni znesek kredita — Točka I Priloge I — Znesek črpanja kredita — Izračun efektivne obrestne mere — Člen 10(2) — Obveznost zagotovitve informacij — Preizkus po uradni dolžnosti — Kazen“

V zadevi C-377/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Krajský soud v Praze (okrožno sodišče v Pragi, Češka republika) z odločbo z dne 24. junija 2014, ki je na Sodišče prispela 7. avgusta 2014, v postopku

Ernst Georg Radlinger,

Helena Radlingerová

proti

Finway a.s.,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik drugega senata v funkciji predsednika tretjega senata, C. Toader (poročevalka), sodnica, F. Biltgen, E. Jarašiūnas in C. G. Fernlund, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 15. julija 2015,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za E. G. Radlingerja in H. Radlingerovo I. Ulč,
- za Finway a.s. L. Macek,
- za češko vlado M. Smolek, J. Vlácil in S. Šindelková, agenti,
- za nemško vlado T. Henze in D. Kuon, agenta,

* Jezik postopka: češčina.

- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za Evropsko komisijo M. van Beek, G. Goddin in K. Walkerová, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke obravnavi 19. novembra 2015

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago, prvič, člena 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, zvezek 15, poglavje 2, str. 288) in točke 1(e) Priloge k tej direktivi ter, drugič, členov 10(2) in 22(2) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2008/48/ES z dne z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL L 133, str. 66, in popravki v UL 2009, L 207, str. 14, UL 2010, L 199, str. 40, in UL 2011, L 234, str. 46) ter točke I Priloge I k zadnjenavedeni direktivi.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med E. G. Radlingerjem in H. Radlingerovo (v nadaljevanju: zakonca Radlinger) na eni strani ter družbo Finway a.s. (v nadaljevanju: Finway) na drugi zaradi terjatev, prijavljenih v okviru postopka zaradi insolventnosti in izhajajočih iz potrošniške kreditne pogodbe.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13

- 3 V skladu s členom 1(1) je namen Direktive 93/13 približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.
- 4 V skladu s členom 3(1) te direktive velja pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, za nedovoljen, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank. V členu 3(3) navedene direktive je navedeno, da „Priloga [k tej direktivi] vsebuje okvirni in nedokončani seznam pogojev, ki lahko štejejo za nedovoljene“. V točki 1(e) te priloge je navedeno, da so med pogoji tudi pogoji, katerih cilj ali učinek je „zahteva, da mora potrošnik, ki ne izpolni svoje obveznosti, plačati nesorazmerno visoko nadomestilo“.
- 5 Člen 4(1) Direktive 93/13 določa:

„Brez poseganja v člen 7 je treba nedovoljenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.“

6 Člen 6(1) te direktive določa:

„Države članice določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev.“

7 Člen 7 navedene direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.

2. Sredstva, navedena v odstavku 1, vključujejo predpise, na podlagi katerih lahko osebe ali organizacije, ki imajo po nacionalnem pravu pravni interes pri zaščiti potrošnikov, ukrepajo v skladu z zadevnim nacionalnim pravom na sodiščih ali pri pristojnih upravnih organih, da odločijo, ali so pogodbeni pogoji, sestavljeni za splošno rabo, nedovoljeni, tako da lahko uporabijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe takih pogojev.

[...]“

Direktiva 2008/48

8 Kakor je pojasnjeno v njenem členu 1, je namen Direktive 2008/48 uskladiti nekatere vidike zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s pogodbami, ki zajemajo potrošniške kredite.

9 V skladu s členom 2(2)(a) te direktive se zadnjenavedena med drugim ne uporablja za „kreditne pogodbe, zavarovane s hipoteko ali z drugim primerljivim poroštvom, ki se običajno uporablja v državi članici za nepremično premoženje, oziroma zavarovane s pravico v zvezi z nepremičnim premoženjem“. V uvodni izjavi 10 navedene direktive je navedeno, da čeprav ta izrecno določa svoje področje uporabe, lahko države članice njene določbe kljub temu uporabljajo v zadevah, ki jih ne ureja.

10 V skladu z uvodnimi izjavami 6, 7, 9, 19 in 31 so cilji Direktive 2008/48 zlasti razviti preglednejši in učinkovitejši kreditni trg znotraj notranjega trga, doseči polno uskladitev na področju potrošniških kreditov, s katero se vsem potrošnikom v Evropski uniji zagotovi visoka in primerljiva raven varovanja njihovih interesov, zagotoviti, da kreditne pogodbe na jasn in jednat način vsebujejo vse potrebne informacije, da se lahko potrošnik odloča ob polnem poznavanju dejstev in da se lahko seznanijo s svojimi pravicami in obveznostmi iz kreditne pogodbe, ter zagotoviti, da potrošnik še pred sklenitvijo kreditne pogodbe dobi ustrezne podatke, zlasti o efektivni obrestni meri (v nadaljevanju: EOM) v vsej Uniji, da lahko te obrestne mere primerja.

11 Poleg tega je v uvodni izjavi 43 Direktive 2008/48 zlasti navedeno, da kljub enotni matematični formuli za izračun EOM ta še ni povsem primerljiva v vsej Uniji. S to direktivo se torej želi zagotoviti jasno in izčrpno opredelitev celotnega stroška kredita, ki bremeni potrošnika.

12 Člen 3 Direktive 2008/48, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve:

[...]

- (g) ‚skupni stroški kredita za potrošnika‘ pomeni vse stroške, vključno z obrestmi, provizijami, davki in vsemi drugimi vrstami pristojbin, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s kreditno pogodbo in ki so dajalcu kredita znani, razen notarskih stroškov; stroški, povezani s pomožnimi storitvami v zvezi s kreditno pogodbo, zlasti zavarovalne premije, so tudi vključeni, če je sklenitev dodatne storitvene pogodbe obvezna že za samo pridobitev kredita ali pod pogoji, ki se tržijo;
- (h) ‚skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik‘ pomeni vsoto skupnega zneska kredita in skupnih stroškov kredita za potrošnika;
- (i) ‚[EOM]‘ pomeni skupne stroške kredita za potrošnika, izražene kot letni odstotek skupnega zneska kredita, po potrebi vključno s stroški iz člena 19(2);

[...]

- (l) ‚skupni znesek kredita‘ pomeni najvišjo dovoljeno mejo ali vsoto vseh zneskov, ki so na voljo po kreditni pogodbi;

[...]“

- 13 Člen 10 Direktive 2008/48 o informacijah, ki se morajo vključiti v kreditne pogodbe, v odstavku 1 zahteva, da se kreditne pogodbe pripravijo na papirju ali drugem trajnem nosilcu podatkov. V odstavku 2 tega člena so našteje informacije, ki morajo biti jasno in jedrnato navedene v vsaki kreditni pogodbi. Na tem seznamu so tudi:

„[...]

- (d) skupni znesek kredita in pogoj[i], ki urejajo črpanje kredita;

[...]

- (f) posojiln[a] obrestn[a] mer[a], pogoj[i], ki urejajo uporabo te mere, in, če je na voljo, indeks ali referenčn[a] obrestn[a] mer[a], ki se uporablja za začetno posojilno obrestno mero, ter obdobja, pogoj[i] in postopk[i] za spreminjanje posojilne obrestne mere ter, če se v različnih okoliščinah uporabljajo različne posojilne obrestne mere, zgoraj navedene informacije o vseh uporabljenih obrestnih merah;
- (g) [EOM] in skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik, izračunan ob sklenitvi kreditne pogodbe; navedejo se vse predpostavke, uporabljene za izračun navedenih obresti;
- (h) znesek, število in pogostost plačil potrošnika in po potrebi vrstni red, po katerem bodo za namene povračila plačila dodeljena za različne dolgovane zneske, zaračunane po različnih posojilnih obrestnih merah;

[...]“

- 14 Člen 19 Direktive 2008/48, naslovljen „Izračun [EOM]“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. [EOM], ki je na letni osnovi enaka trenutni vrednosti vseh prihodnjih ali obstoječih obveznosti (črpanj, odplačil in stroškov), o katerih sta se dajalec kredita in potrošnik dogovorila, se izračuna v skladu z matematično formulo iz dela I Priloge I.

2. Za namen izračuna [EOM] se določijo celotni stroški kredita potrošniku, razen kateri koli stroški, ki jih potrošnik plača za neizpolnjevanje katerih koli obveznosti iz kreditne pogodbe, in stroški, razen nakupne cene, ki jih mora za blago ali storitve plačati ne glede na to, ali gre za kreditno ali gotovinsko transakcijo.

Stroški vodenja računa, na katerem se evidentirajo plačilne transakcije in črpanja, stroški uporabe plačilnih sredstev za plačilne transakcije in črpanja ter drugi stroški v zvezi s plačilnimi transakcijami se vključijo v skupne stroške kredita potrošniku, razen če je odprtje računa neobvezno in so stroški računa jasno in ločeno prikazani v kreditni pogodbi ali kateri koli drugi pogodbi, sklenjeni s potrošnikom.“

15 Člen 22 te direktive, naslovljen „Usklajevanje in obveznost izvajanja te direktive“, v odstavku 2 določa:

„Države članice zagotovijo, da se potrošniki ne odpovejo pravicam, ki so jim podeljene z določbami nacionalne zakonodaje, ki uveljavljajo to direktivo ali so z njo usklajene.“

16 Člen 23 navedene direktive, naslovljen „Kazni“, določa:

„Države članice sprejmejo pravila glede kazni, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in vse potrebne ukrepe za zagotovitev izvrševanja teh kazni. Predpisane kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.“

17 V delu I Priloge I k Direktivi 2008/48 je med drugim pojasnjeno:

„[...]

Osnovna enačba, ki določa [EOM], je na letni osnovi enaka skupni vrednosti črpanj na eni strani in celotni vrednosti odplačil in plačil stroškov na drugi strani [...]

Češko pravo

Postopki zaradi insolventnosti

18 Iz spisa, predloženega Sodišču, je razvidno, da je postopek zaradi insolventnosti urejen z zakonom št. 182/2006 o insolventnosti in načinih njenega reševanja (zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)), kakor je bil spremenjen z zakonom št. 185/2013 (v nadaljevanju: zakon o insolventnosti).

19 V skladu s tem zakonom se dolžnik med drugim šteje za plačilno nesposobnega, če svojih finančnih obveznosti ne more poravnati več kot 30 dni po njihovi zapadlosti. Dolžnik, ki ni prodajalec ali ponudnik, lahko stečajnemu sodišču predlaga, da se njegova plačilna nesposobnost reši z odpustom dolga. Da se odpust dolga odobri, mora, prvič, sodišče ugotoviti, da dolžnik nima nepoštenih interesov, in drugič, obstajati razumna domneva, da bo upnikom, ki so prijaviли terjatve, v okviru odpusta dolga poravnanih vsaj 30 % ugotovljenih terjatev. V okviru tega postopka zaradi insolventnosti sodišče v skladu s členom 410 tega zakona pred sprejetjem odločbe o predlogu za odpust dolga ne sme niti po uradni dolžnosti niti na predlog dolžnika ugotavljati obstoja, zneska ali vrstnega reda prijavljenih terjatev, tudi če se v zvezi z njimi postavljajo vprašanja glede direktiv 93/13 ali 2008/48.

20 Dolžnik lahko vloži incidenčni zahtevek, s katerim prereka prijavljene terjatve, šele po tem, ko je stečajno sodišče odobrilo rešitev insolventnosti z odpustom dolga, vendar pa je njegov zahtevek omejen le na izterljive nezavarovane terjatve. Poleg tega lahko v takem primeru dolžnik v utemeljitev prerekanja obstoja ali zneska terjatve navaja le prenehanje ali zastaranje terjatve.

Predpisi s področja varstva potrošnikov

- 21 S členom 51a in naslednjimi zakona št. 40/1964, ki določa civilni zakonik (Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník), v različici, ki je veljala do 31. decembra 2013 (v nadaljevanju: civilni zakonik), je bila v češko pravo prenesena Direktiva 93/13.
- 22 V skladu s členom 56(1) tega zakonika v potrošniških pogodbah ne sme biti pogojev, ki s kršitvijo načela dobre vere povzročajo izrazito neravnovesje med pravicami in obveznostmi strank v škodo potrošnikov. V skladu s členom 55(2) navedenega zakonika so taki pogoji iz potrošniških pogodb nični. V členu 56(3) istega zakonika so po zgledu Direktive 93/13 primeroma naštetih nedovoljeni pogoji, vendar pa med njimi ni pogoja iz točke 1(e) te priloge, katerega cilj ali učinek je zahteva, da mora potrošnik, ki ne izpolni svoje obveznosti, plačati nesorazmerno visoko nadomestilo.
- 23 Direktiva 2008/48 je bila v češko pravo prenesena z zakonom št. 145/2010 o potrošniških kreditih in o spremembi nekaterih zakonov (Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, v nadaljevanju: zakon o potrošniških kreditih).
- 24 Člen 6(1) tega zakona, ki se nanaša na obveznost upnika, da dolžniku zagotovi informacije, določa:
„Potrošniška kreditna pogodba mora biti sklenjena pisno in vsebovati razumljive, natančne in jasne informacije iz priloge 3 k temu zakonu. Nespoštovanje teh obveznosti zagotovitve informacij ali pisne oblike ne vpliva na veljavnost pogodbe [...].“
- 25 Člen 8 zakona o potrošniških kreditih določa, da če v potrošniški kreditni pogodbi ni navedb iz člena 6(1) navedenega zakona in če potrošnik to uveljavlja proti upniku, tečejo obresti na potrošniško pogodbo od začetka po obrestni meri, ki je veljala v času sklenitve navedene pogodbe in jo je objavila češka nacionalna banka, vsa druga določila o načinu plačila potrošniškega kredita pa so neveljavna.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 26 Zakonca Radlinger sta 29. avgusta 2011 z družbo Smart Hypo s.r.o. sklenila potrošniško kreditno pogodbo, s katero jima je bilo odobreno posojilo v višini 1.170.000 čeških kron (CZK) (približno 43.300 EUR).
- 27 Zakonca Radlinger sta se upniku v zameno za to posojilo sprva zavezala vrniti znesek 2.958.000 CZK (približno 109.500 EUR) v 120 mesečnih obrokih. Ta znesek sestoji iz glavnice, obrestne mere v višini 10 % letno na glavnico za čas trajanja kreditne pogodbe, upnikove provizije v višini 585.000 CZK (približno 21.600 EUR) in stroškov v višini 33.000 CZK (približno 1 200 EUR). EOM zadevnega potrošniškega kredita je bila 28,9 %.
- 28 Zakonca Radlinger sta se zavezala tudi, da upniku poleg zakonskih zamudnih obresti plačata pogodbeno kazen v višini 0,2 % glavnice za vsak dan zamude, pavšalno pogodbeno kazen v višini 117.000 CZK (približno 4 300 EUR) za primer zamude, daljše od enega meseca, in pavšalno odškodnino v višini 50.000 CZK (približno 1 850 EUR) za stroške izterjave dolgovanega zneska.
- 29 Nazadnje si je upnik pridržal pravico, da zahteva takojšnje plačilo dolgovanih zneskov, če eden od mesečnih obrokov ne bi bil v celoti plačan ali ne bi bil plačan pravočasno ali če bi ugotovil, da je soglasje podal na podlagi namernega zamolčanja zakoncev Radlinger.
- 30 Kakor je razvidno iz predložitvene odločbe, zakoncema Radlinger dejansko ni bil nakazan noben znesek. Zadevni kredit je bil namreč uporabljen za plačilo prejšnjih dolgov pri izvršitelju, za stroške notarja, za plačilo stroškov kredita pa je bil posojilodajalcu nakazan prvi mesečni obrok in del naslednjih mesečnih obrokov.

- 31 Družba Finway, na katero je družba Smart Hypo s. r. o. prenesla terjatve nasproti zakoncema Radlinger, je 27. septembra 2011 zakonca obvestila o takojšnji izterjavi dolga, ki je bil takrat 2.873.751 CZK (približno 106.300 EUR), ker sta ji pri sklenitvi pogodbe iz postopka v glavni stvari zamolčala bistvene podatke. Po mnenju družbe Finway sta zakonca Radlinger zamolčala, da je bilo njuno premoženje predmet izvršbe zaradi zneska v višini 4.285 CZK (približno 160 EUR).
- 32 Ta družba je 19. novembra 2012 zakonca Radlinger z opominom vnovič pozvala k vračilu dolga, ki je odslej znašal 3.794.786 CZK (približno 140.500 EUR), s pojasnilom, da lahko zahteva takojšnje plačilo svoje terjatve, ker stranki nista pravilno in pravočasno odplačevali kredita.
- 33 Zakonca Radlinger sta se 5. februarja 2013 obrnila na Krajský soud v Plzni (okrožno sodišče v Plznu, Češka republika), da bi ju razglasilo za plačilno nesposobna in ugodilo njenemu predlogu za odpust dolga na podlagi načrta obročnega odplačila, saj nista bila sposobna poravnati svojih obveznosti in sta bila s plačilom v zamudi že več kot tri mesece. Ta predlog je bil posredovan Krajský soud v Praze (okrožno sodišče v Pragi, Češka republika), teritorialno pristojnemu sodišču za obravnavanje tega predloga, in to sodišče je s sklepom z dne 26. aprila 2013 ugotovilo plačilno nesposobnost zakoncev Radlinger, imenovalo stečajnega upravitelja in upnike pozvalo, naj v roku 30 dni prijavijo svoje terjatve.
- 34 Družba Finway je 23. maja 2013 v postopku zaradi insolventnosti prijavila dve izterljivi terjatvi, prvo v znesku 3.045.991 CZK (približno 112.700 EUR), zavarovano s hipoteko, in drugo v znesku 1.359.540 CZK (približno 50.300 EUR), ki ni bila zavarovana in ki ustreza pogodbeni kazni, določeni v pogodbi iz postopka v glavni stvari, določeni v višini 0,2 % prvotno izposojene glavnice za vsak dan zamude, za obdobje med 23. septembrom 2011 in 25. aprilom 2013.
- 35 Zakonca Radlinger sta 3. julija 2013 priznala izterljivost terjatev, vendar pa sta ugovarjala znesku, ker naj bi bili pogodbeni pogoji iz pogodbe iz postopka v glavni stvari v nasprotju z načelom dobre vere.
- 36 Predložitveno sodišče je zakoncema Radlinger s sklepom z dne 23. julija 2013 odobrilo odpust dolga na podlagi načrta solidarnega obročnega odplačila.
- 37 Zakonca Radlinger sta pri tem sodišču 24. julija 2013 vložila incidenčni zahtevek, s katerim sta kot dolžnika zahtevala, da se ugotovi, da sta terjatvi, ki ju je prijavila družba Finway, delno ali v celoti nezakoniti.
- 38 Navedeno sodišče je glede tega zahtevka ugotovilo, da ima dolžnik v skladu z zakonom o insolventnosti zgolj pravico, da prereka nezavarovane terjatve, in to le v okviru incidenčnega zahtevka in le iz razlogov zastaranja ali prenehanja dolga.
- 39 Glede na to, da je pogodba iz postopka v glavni stvari, iz katere izhajata terjatvi družbe Finway, tako pogodba o potrošniškem kreditu v smislu Direktive 2008/48 kot pogodba, sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, v smislu Direktive 93/13, se predložitveno sodišče sprašuje, ali mora obveznosti iz določb zadnjenavedene direktive upoštevati tudi stečajno sodišče, pri katerem se prerekajo terjatve iz kreditne pogodbe.
- 40 To sodišče dvomi tudi o pravilnosti EOM, kakor je določena v pogodbi iz postopka v glavni stvari. V zvezi s tem se sprašuje, katere zneske je posojilodajalec vključil v znesek črpanja kredita v smislu točke I Priloge I k Direktivi 2008/48 za izračun EOM, ob upoštevanju dejstva, da so bili stroški kredita in prva mesečna obroka takoj odšteti od zneska navedenega kredita.
- 41 Nazadnje se sprašuje o načinu, na katerega je treba v smislu zahtev iz Direktive 93/13 obravnavati pogodbene pogoje pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, kakršna je pogodba iz postopka v glavni stvari, ki za primer zamude s plačilom določa, da lahko upnik od dolžnika zahteva takojšnje vračilo celotnega kredita, vključno z obrestmi in prihodnjimi upnikovimi

provizijami, plačilo pogodbene kazni v višini 0,2 % glavnice za vsak dan zamude in – za primer zamude s plačilom, daljše od enega meseca – plačilo pavšalne pogodbene kazni v višini 117.000 CZK (približno 4.300 EUR).

42 Ker Krajský soud v Praze (okrožno sodišče v Pragi) meni, da je rešitev spora odvisna od razlage navedenih določb prava Unije, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali so člen 7(1) Direktive 93/13 in člen 22(2) Direktive 2008/48 ali katere druge določbe prava Unije o varstvu potrošnikov v nasprotju:

- (a) z ureditvijo iz zakona o insolventnosti, ki sodišču omogoča, da preuči obstoj, znesek ali vrstni red terjatev, ki izvirajo iz razmerij s potrošniki, samo na podlagi incidenčnega zahtevka, ki ga je vložil stečajni upravitelj, upnik ali (pod zgoraj navedenimi omejitvami) dolžnik (potrošnik)?
- (b) z določbami, ki v okviru nacionalne zakonodaje o postopkih zaradi insolventnosti omejujejo pravico dolžnika (potrošnika), da zahteva sodni nadzor nad prijavljenimi terjatvami upnikov (ponudniki proizvodov ali storitev), samo na primere, v katerih se odobri rešitev plačilne nesposobnosti potrošnika v obliki odpusta dolga, in tudi v tem okviru samo v zvezi z nezavarovanimi terjatvami upnika, pri čemer je prerekanje dolžnika v primeru izterljivih terjatev, priznanih z odločbo pristojnega organa, dalje omejeno samo na možnost zatrjevanja, da je terjatev prenehala ali zastarala, kot je določeno v členih 192(3) in 410(2) in (3) zakona o insolventnosti?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali mora sodišče v postopku odločanja o terjatvah iz potrošniške kreditne pogodbe

- (a) po uradni dolžnosti upoštevati to, da kreditodajalec ni izpolnil obveznosti zagotovitve informacij iz člena 10(2) Direktive 2008/48, tudi če potrošnik tega ni uveljavljal,
- (b) in na podlagi nacionalnega prava ugotoviti, da so pogodbeni pogoji nični?

Če je odgovor na prvo ali drugo vprašanje pritrdilen:

3. Ali imajo določbe zgoraj navedenih direktiv neposreden učinek in ali to, da odločanje sodišča o incidenčnem zahtevku po uradni dolžnosti (ali z vidika nacionalnega zakona nedovoljen nadzor nad terjatvijo na podlagi neučinkovitega prerekanja s strani upnika – potrošnika) posega v horizontalno razmerje med potrošnikom in ponudnikom proizvodov ali storitev, preprečuje njihovo neposredno uporabo?

4. Kateri znesek predstavlja ‚skupni znesek kredita‘ v skladu s členom 10(2)(d) Direktive 2008/48 in kateri zneski so kot ‚zneski črpanja‘ vključeni v izračun EOM v skladu s formulo iz Priloge I k Direktivi 2008/48, če je v kreditni pogodbi formalno določeno izplačilo nekega zneska, hkrati pa je dogovorjeno, da se neposredno ob izplačilu kredita terjatve ponudnika iz naslova provizije za kredit in prvega obroka odplačila kredita (ali nadaljnjih obrokov) s tem zneskom v določenem obsegu izravnajo, tako da ti zneski v resnici nikoli niso izplačani potrošniku ali nakazani na njegov račun, ampak vedno ostanejo na razpolago upniku? Ali vključitev takih zneskov – ki v resnici niso izplačani – v glavnico vpliva na znesek izračunane EOM?

Ne glede na odgovor na prejšnja vprašanja:

5. Ali je treba pri presoji, ali je zgoraj navedeno dogovorjeno nadomestilo nesorazmerno v smislu točke 1(e) Priloge k Direktivi 93/13, presoditi kumulativen učinek vseh kazenskih določb, kakor so bile dogovorjene, ne glede na to, ali upnik dejansko vztraja pri njihovi izpolnitvi v celoti, in ne glede na to, ali so nekatere od njih z vidika pravil nacionalnega prava nične, ali pa je treba upoštevati samo skupen znesek kazni, ki so dejansko zahtevane in jih je mogoče zahtevati?

6. Če se ugotovi, da so pogodbene kazni nedopustne, ali se ne sme uporabiti nobena od teh delnih kazni, zaradi katerih je sodišče, šele ko jih je obravnavalo kot celoto, ugotovilo, da je znesek nadomestila nesorazmeren v smislu točke 1(e) Priloge k Direktivi 93/13, ali pa samo nekatere od njih (in v tem primeru, po kakšnem merilu je treba to presoјati)?

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 43 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člena 7(1) Direktive 93/13 in 22(2) Direktive 2008/48 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalnim predpisom, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, ki v postopku zaradi insolventnosti, prvič, sodišču, ki odloča v tem postopku, ne dopuščajo, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nedovoljenost pogodbenih pogojev, na katerih temeljijo terjatve, prijavljene v okviru navedenega postopka, in drugič, to sodišče pooblašča, le, da obravnava nezavarovane terjatve, in to le v zvezi z očitki, ki se nanašajo na njihovo zastaranje ali prenehanje.
- 44 V skladu s členom 22(2) Direktive 2008/48 morajo države članice zagotoviti, da se potrošniki ne odpovejo pravicam, ki so jim podeljene z določbami nacionalne zakonodaje, ki uveljavljajo to direktivo ali so z njo usklajene. Iz predložitvene odločbe pa ne izhaja, da sta se zakonca Radlinger odpovedala pravicam, ki so jima podeljene z določbami češkega prava, s katerimi se izvaja navedena direktiva. Iz tega sledi, kakor je ugotovila generalna pravobranilka v točki 40 sklepnih predlogov, da ta določba ni upoštevana za odgovor na prvo vprašanje.
- 45 Kar zadeva člen 7(1) Direktive 93/13, ta določba državam članicam nalaga, naj zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.
- 46 Med temi sredstvi morajo biti tudi določbe, ki potrošnikom zagotavljajo učinkovito sodno varstvo, s tem da jim ponudijo možnost, da sporno pogodbo izpodbijajo pred sodiščem, vključno v okviru postopka zaradi insolventnosti, in sicer v razumnih procesnih pogojih, tako da za uveljavljanje njihovih pravic niso določeni pogoji, zlasti pogoji glede rokov ali stroškov, ki bi pretirano otežili ali v praksi onemogočili izvrševanje pravic, zagotovljenih z Direktivo 93/13 (glej v tem smislu sodbo z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, točka 59).
- 47 V tem primeru se prvo vprašanje nanaša na organizacijo postopka na področju insolventnosti, in sicer v okviru spora, v katerem dolžnik – potrošnik preroka utemeljenost prijavljenih terjatev.
- 48 Če pravo Unije nekega področja ne ureja, se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v nacionalnem pravnem redu vsake države članice po načelu njene procesne avtonomije določijo pristojna sodišča in postopkovna pravila za pravna sredstva, ki zagotavljajo varstvo pravic, ki jih posameznikom daje pravo Unije. Na podlagi tega postopkovna pravila glede pravnih sredstev, katerih namen je zagotoviti varstvo pravic, ki jih ima posameznik na podlagi prava Unije, ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in v praksi ne smejo onemogočati ali znatno oteževati izvrševanja pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu sodbo z dne 12. februarja 2015, Baczó in Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, točki 41 in 42 ter navedena sodna praksa).
- 49 Kakor je ugotovila generalna pravobranilka v točki 32 sklepnih predlogov, je treba glede načela enakovrednosti ugotoviti, da Sodišče nima na voljo ničesar, kar bi vzbujalo dvom o skladnosti ureditve iz postopka v glavni stvari s tem načelom.

- 50 Kar zadeva načelo učinkovitosti, je treba vsak položaj, v katerem se postavi vprašanje, ali neka nacionalna procesna določba onemogoča ali pretirano otežuje uporabo prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju položaja te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi organi. Vendar posebnosti postopkov, ki med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom potekajo v nacionalnem okviru, ne smejo pomeniti sredstva, ki bi lahko vplivalo na pravno varstvo, ki ga morajo potrošniki imeti v skladu z določbami Direktive 93/13 (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, točki 52 in 53 ter navedena sodna praksa).
- 51 V obravnavani zadevi se del prvega vprašanja v točki (a) nanaša na skladnost nacionalne procesne ureditve, kakor je bila predstavljena v točkah 19 in 20 te sodbe in ki sodišču v postopku zaradi insolventnosti ne dopušča, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nedovoljenost pogodbenih pogojev, na katerih temeljijo terjatve, prijavljene v okviru tega postopka, s členom 7(1) Direktive 93/13.
- 52 V zvezi s tem je treba spomniti, da mora v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča nacionalno sodišče po uradni dolžnosti presoditi o nedovoljenosti pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in tako izravnati neravnotežje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj, ko ima vse za to potrebne pravne in dejanske elemente (sodba z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, točka 41 in navedena sodna praksa).
- 53 Sodišče je namreč razsodilo, da je za zagotovitev varstva, ki ga želi zagotoviti ta direktiva, neenak položaj potrošnika v razmerju do prodajalca ali ponudnika mogoče izravnati le z aktivnim posredovanjem nacionalnega sodišča, ki odloča o sporu, zunaj kroga pogodbenih strank (glej v tem smislu sodbo z dne 27. februarja 2014, Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 54 Zato je treba člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotuje nacionalnim predpisom, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, ki v postopku zaradi insolventnosti sodišču, ki odloča v tem postopku, ne dopuščajo, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nedovoljenost pogodbenih pogojev, na katerih temeljijo terjatve, prijavljene v okviru tega postopka, čeprav ima navedeno sodišče za to na voljo potrebne pravne in dejanske elemente.
- 55 Glede dela prvega vprašanja v točki (b) iz ugotovitev predložitvenega sodišča izhaja, da nacionalna zakonodaja iz postopka v glavni stvari ne dopušča prerekanja vseh terjatev, ki temeljijo na kreditni pogodbi, ki morebiti vsebuje nedovoljene pogoje, ampak le nezavarovane terjatve, in to le zaradi njihovega zastaranja ali prenehanja.
- 56 Kakor pa izhaja iz sodne prakse, navedene v točki 46 te sodbe, mora biti potrošniku na podlagi pravice do učinkovitega pravnega sredstva zagotovljena možnost, da pred nacionalnim sodiščem prereka utemeljenost terjatev, ki temeljijo na kreditni pogodbi, v kateri so pogodbeno določila, ki so morda nedovoljena, ne glede na to, ali so te terjatve zavarovane ali nezavarovane.
- 57 Poleg tega, čeprav je iz predložitvene odločbe razvidno, da nacionalna zakonodaja iz postopka v glavni stvari dolžniku, ki prereka nezavarovano terjatev, dopušča le navedbo zastaranja ali prenehanja te terjatve, je treba spomniti, da lahko omejitev pristojnosti nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti razveljavi nedovoljene pogodbene pogoje, omaja učinkovitost varstva, ki se želi zagotoviti s členoma 6 in 7 Direktive 93/13 (glej po analogiji sodbo z dne 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, točka 35).
- 58 Zato nacionalni predpisi, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, ki dopuščajo le prerekanje nekaterih terjatev, ki temeljijo na potrošniški pogodbi, v kateri so morda nedovoljeni pogodbeni pogoji, in ki prerekanje omejujejo le na očitke v zvezi zastaranjem ali prenehanjem terjatev, niso v skladu z zahtevami iz člena 7(1) Direktive 93/13.

59 Na podlagi navedenega je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni procesni ureditvi, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki v postopku zaradi insolventnosti, prvič, sodišču ne dopušča, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nedovoljenost pogodbenih pogojev, na katerih temeljijo terjatve, prijavljene v okviru navedenega postopka, čeprav ima to sodišče za to na voljo potrebne pravne in dejanske elemente, in drugič, navedeno sodišče pooblašča le, da obravnava nezavarovane terjatve, in to le v zvezi z očitki, ki se nanašajo na njihovo zastaranje ali prenehanje.

Drugo vprašanje

60 Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 10(2) Direktive 2008/48 razlagati tako, da nacionalno sodišče, ki odloča o sporu glede terjatev, temelječih na kreditni pogodbi v smislu te direktive, zavezuje, da po uradni dolžnosti preizkusi spoštovanje obveznosti zagotovitve informacij, določene v tej določbi, in da določi vse posledice, ki so v primeru kršitve te obveznosti predpisane z nacionalnim pravom.

61 Najprej je treba poudariti, da obveznost zagotovitve informacij, določena v členu 10(2) Direktive 2008/48, podobno kot člena 5 in 8 te direktive prispeva k uresničitvi cilja te direktive, ki je, kot je razvidno iz uvodnih izjav 7 in 9 te direktive, v zvezi s potrošniškimi krediti določiti popolno in obvezno uskladitev na nekaterih ključnih področjih, ki je potrebna za to, da se vsem potrošnikom v Uniji zagotovi visoka in primerljiva raven varovanja njihovih interesov in se na trgu potrošniških kreditov vzpostavi pravi notranji trg (glej po analogiji sodbo z dne 18. decembra 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, točka 21 in navedena sodna praksa).

62 V zvezi z drugim vprašanjem v točki (a) je treba ugotoviti, da je Sodišče že večkrat opozorilo, da je nacionalno sodišče tisto, ki mora po uradni dolžnosti obravnavati kršitev nekaterih določb prava Unije na področju potrošništva (glej v tem smislu, kar zadeva Direktivo 93/13, sodbo z dne 4. junija 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, točka 32; kar zadeva Direktivo Sveta z dne 20. decembra 1985 za varstvo potrošnika v primeru pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov (85/577/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 262), sodbo z dne 17. decembra 2009, Martín Martín, C-227/08, EU:C:2009:792, točka 29, in kar zadeva Direktivo 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 4, str. 223), sodbo z dne 3. oktobra 2013, Duarte Hueros, C-32/12, EU:C:2013:637, točka 39).

63 Kakor je ugotovila generalna pravobranilka v točki 51 sklepnih predlogov in naslednjih, je taka zahteva utemeljena s preudarkom, da sistem varstva v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščенosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati (glej sodbo z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, točka 39 in navedena sodna praksa).

64 V zvezi s tem je za potrošnika bistvenega pomena, da je ob sklenitvi pogodbe seznanjen s predhodnimi in aktualnimi informacijami v zvezi s pogodbenimi pogoji in posledicami sklenitve pogodbe. Potrošnik se namreč tudi na podlagi teh informacij odloči, ali se želi zavezati s pogoji, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik (glej v tem smislu sodbo z dne 16. januarja 2014, Constructora Principado, C-226/12, EU:C:2014:10, točka 25 in navedena sodna praksa).

65 Poleg tega obstaja nevarnost, ki ni nezanemarljiva, da se potrošnik zaradi nepoznavanja ne sklicuje na pravno pravilo, ki je namenjeno njegovemu varstvu (sodba z dne 4. junija 2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, točka 42 in navedena sodna praksa).

- 66 Iz tega sledi, da učinkovitega varstva potrošnikov ne bi bilo mogoče doseči, če nacionalno sodišče ne bi bilo zavezano, da po uradni dolžnosti preizkusi spoštovanje zahtev, ki na področju potrošniškega prava izhajajo iz določb Unije (glej po analogiji sodbo z dne 4. oktobra 2007, Rampion in Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, točki 61 in 65).
- 67 Kakor je bilo opozorjeno v točki 53 te sodbe, je namreč za zagotovitev varstva, ki se želi zagotoviti s to direktivo, položaj neenakosti potrošnika v razmerju do prodajalca ali ponudnika mogoče odpraviti le z aktivnim posredovanjem nacionalnega sodišča, ki odloča o takih sporih, zunaj okvira pogodbenih strank.
- 68 Preizkus spoštovanja zahtev iz Direktive 2008/48, ki ga po uradni dolžnosti opravi nacionalno sodišče, je torej primerno sredstvo za uresničitev rezultata iz člena 10(2) te direktive in za pomoč pri uresnitvi ciljev iz uvodnih izjav 31 in 43 (glej po analogiji sklep z dne 16. novembra 2010, Pohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, točka 41 in navedena sodna praksa).
- 69 Natančneje, v skladu s členom 23 Direktive 2008/48 morajo biti kazni, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, odvrtačne. Preizkus spoštovanja zahtev iz te direktive, ki ga po uradni dolžnosti opravijo nacionalna sodišča, pa je nedvomno tak.
- 70 Nacionalno sodišče je torej dolžno zagotoviti polni učinek varstva potrošnikov, ki se želi zagotoviti z določbami Direktive 2008/48, naloga, ki mu je na zadevnem področju tako podeljena s pravom Unije, pa se ne omejuje zgolj na možnost sprejetja odločitve glede spoštovanja navedenih zahtev, ampak vsebuje tudi obveznost obravnavati to vprašanje po uradni dolžnosti takoj, ko ima v zvezi s tem na voljo potrebne pravne in dejanske elemente (glej po analogiji sodbo z dne 4. junija 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, točka 32).
- 71 Poleg tega mora nacionalno sodišče, ki je po uradni dolžnosti ugotovilo kršitev člena 10(2) Direktive 2008/48, sprejeti vse ukrepe, ki v primeru take kršitve izhajajo iz nacionalnega prava, ne da bi čakalo, da potrošnik vloži predlog za to, pri čemer mora spoštovati načelo kontradiktornosti (glej po analogiji sodbi z dne 21. februarja 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, točka 36, in z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, točka 42).
- 72 V tem kontekstu je treba spomniti tudi, da iz člena 23 Direktive 2008/48 izhaja, da države članice sprejmejo pravila glede kazni, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in vse potrebne ukrepe za zagotovitev izvrševanja teh kazni. Poleg tega, da so odvrtačne, morajo biti te kazni tudi učinkovite in sorazmerne.
- 73 Tako mora nacionalno sodišče, kadar ugotovi kršitev obveznosti zagotovitve informacij, določiti vse potrebne posledice, predpisane z nacionalnim pravom, pri tem pa mora zagotoviti, da izrečene kazni izpolnjujejo zahteve iz člena 23 Direktive 2008/48, kakor jih razlaga Sodišče, zlasti v sodbi LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190).
- 74 Na podlagi navedenega je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10(2) Direktive 2008/48 razlagati tako, da nacionalno sodišče, ki odloča o sporu glede terjatev, temelječih na kreditni pogodbi v smislu te direktive, zavezuje, da po uradni dolžnosti preizkusi spoštovanje obveznosti zagotovitve informacij, določene v tej določbi, in na podlagi tega določi posledice, ki so z nacionalnim pravom predpisane za kršitev te obveznosti, pod pogojem, da so kazni v skladu z zahtevami iz člena 23 navedene direktive.

Tretje vprašanje

- 75 Po ugotovitvi, da spor o glavni stvari zadeva dva posameznika, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali imajo upoštevne določbe direktiv 93/13 in 2008/48 neposredni učinek.

- 76 V zvezi s tem je treba spomniti, da je direktiva v skladu s členom 288, tretji odstavek, PDEU za vsako državo članico, na katero je naslovljena, zavezujoča glede cilja, ki ga je treba doseči, vendar prepušča nacionalnim organom izbiro oblike in metod. Tako direktiva za posameznika ne more ustvarjati obveznosti in se torej nanjo proti njemu ni mogoče sklicevati (sodba z dne 24. januarja 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, točka 37 in navedena sodna praksa). Še vedno pa velja, da je obveznost države članice, da sprejme vse potrebne ukrepe za doseg cilja, ki ga določa direktiva, zavezujoča obveznost, ki jo nalagata člen 288, tretji odstavek, PDEU in sama direktiva. Ta obveznost, da se sprejmejo vsi splošni in posebni ukrepi, velja za vse organe držav članic, vključno s sodnimi organi, v mejah njihovih pristojnosti (sodba z dne 24. junija 2008, Commune de Mesquer, C-188/07, EU:C:2008:359, točka 83 in navedena sodna praksa).
- 77 V obravnavanem primeru je obveznost po uradni dolžnosti preizkusiti nedovoljenost nekaterih pogodbenih pogojev in navedbo obveznih informacij v kreditni pogodbi procesno določilo, ki ne zavezuje posameznika, ampak sodišče (glej po analogiji sodbi z dne 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, točka 67, in z dne 18. februarja 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, točka 35 in navedena sodna praksa).
- 78 Dalje, kakor je razvidno iz besedila člena 23 Direktive 2008/48, morajo države članice pri prenosu in izvajanju navedene direktive paziti, da se učinkovite, sorazmerne in odvrčilne kazni izvršujejo.
- 79 Poleg tega je treba spomniti, da so v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča nacionalna sodišča pri uporabi nacionalnega prava tega dolžna razlagati, kolikor je mogoče, ob upoštevanju besedila in cilja Direktive 2008/48, da bi se dosegla v njej določeni rezultat in s tem skladnost s členom 288, tretji odstavek, PDEU. Ta obveznost skladne razlage nacionalnega prava je neločljivo povezana s sistemom Pogodbe DEU, ker nacionalnim sodiščem omogoča, da v okviru svoje pristojnosti zagotovijo polni učinek prava Unije, kadar odločajo v sporih, ki so jim predloženi (glej po analogiji sodbo z dne 24. januarja 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 80 Zato na tretje vprašanje ni treba odgovoriti.

Četrto vprašanje

- 81 S četrtem vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, kako je treba razlagati pojma „skupni znesek kredita“ iz členov 3(l) in 10(2) Direktive 2008/48 ter „znesek črpanja kredita“ iz točke I Priloge I k tej direktivi.
- 82 To sodišče dejansko ugotavlja, da je bilo v pogodbi iz postopka v glavni stvari, s katero se je posojilodajalec zakoncema Radlinger zavezal dati kredit, določeno, da se bodo po odobritvi kredita stroški njegove odobritve, prvi mesečni obrok in po potrebi naslednji obroki odšteli od skupnega zneska navedenega kredita. Tako se postavlja zlasti vprašanje, ali se odšteti del tega kredita, s katerim zadevna subjekta nista razpolagala, za namene izračuna EOM lahko vključi v znesek črpanja kredita v smislu točke I Priloge I k Direktivi 2008/48.
- 83 V zvezi s tem je treba spomniti, da je skupni znesek kredita v smislu Direktive 2008/48 v členu 3(l) opredeljen tako, da pomeni najvišjo dovoljeno mejo ali vsoto vseh zneskov, ki so na voljo po kreditni pogodbi.
- 84 Poleg tega skupni stroški kredita za potrošnika v skladu s členom 3(g) te direktive pomenijo vse stroške, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s kreditno pogodbo in ki so dajalcu kredita znani. Nazadnje, v skladu s členom 3(i) navedene direktive EOM pomeni skupne stroške kredita za potrošnika, izražene kot letni odstotek skupnega zneska kredita, po potrebi vključno s stroški iz člena 19(2) te direktive.

- 85 Če je pojem „skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik“ v členu 3(h) Direktive 2008/48 opredeljen kot „vsot[a] skupnega zneska kredita in skupnih stroškov kredita za potrošnika“, pa se pojma „skupni znesek kredita“ in „skupni stroški kredita za potrošnika“ izključujeta, zato v skupni znesek kredita ne sme biti vključen noben znesek, ki spada pod skupne stroške kredita za potrošnika.
- 86 Tako v skupni znesek kredita v smislu členov 3(l) in 10(2) Direktive 2008/48 ne sme biti vključen noben znesek, ki je namenjen kritju obveznosti na podlagi zadevnega kredita, kot so administrativni stroški, obresti, provizije in vse druge vrste stroškov, ki se jih je potrošnik zavezal plačati.
- 87 Poudariti je treba, da je neizogibna posledica nepravilne vključitve zneskov, ki spadajo pod skupne stroške kredita za potrošnika, v skupni znesek kredita to, da je EOM ocenjena prenizko, saj je njen izračun odvisen od skupnega zneska kredita.
- 88 V členu 19(1) Direktive 2008/48 je namreč pojasnjeno, da se EOM, ki je na letni osnovi enaka trenutni vrednosti vseh prihodnjih ali obstoječih obveznosti, o katerih sta se dajalec kredita in potrošnik dogovorila, izračuna v skladu z matematično formulo iz dela I Priloge I k tej direktivi. Ta direktiva pa določa, da je osnovna enačba, ki določa EOM, na letni osnovi enaka skupni vrednosti črpanj na eni strani ter celotni vrednosti odplačil in plačil stroškov na drugi strani. Tako znesek črpanja kredita v smislu dela I Priloge I k Direktivi 2008/48 ustreza skupnemu znesku kredita v smislu člena 3(l) te direktive.
- 89 V obravnavanem primeru mora predložitveno sodišče preveriti, ali je bil kateri od zneskov, navedenih v točkah 27 in 28 te sodbe, nepravilno vključen v skupni znesek kredita v smislu člena 3(l) Direktive 2008/48, saj lahko ta okoliščina vpliva na izračun EOM in torej na pravilnost informacij, ki jih je moral posojilodajalec v skladu s členom 10(2) te direktive navesti v kreditni pogodbi iz postopka v glavni stvari.
- 90 Kot je v bistvu navedeno v uvodnih izjavah 31 in 43 Direktive 2008/48, pa je za potrošnika informacija o skupnih stroških kredita v obliki obrestne mere, izračunane na podlagi enkratne matematične formule, bistvena. Prvič, ta informacija namreč prispeva k transparentnosti trga, ker potrošniku omogoča primerjanje ponudb za kredit. Drugič, potrošniku omogoči, da oceni obseg svoje obveznosti (glej v tem smislu sodbo z dne 4. marca 2004, Cofinoga, C-264/02, EU:C:2004:127, točka 26, in sklep z dne 16. novembra 2010, Pohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, točka 70).
- 91 Na podlagi navedenega je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člena 3(l) in 10(2) Direktive 2008/48 ter točko I Priloge I k tej direktivi razlagati tako, da skupni znesek kredita in znesek črpanja kredita pomenita vse zneske, s katerimi lahko potrošnik razpolaga, kar izključuje zneske, ki pripadejo posojilodajalcu za plačilo stroškov v zvezi s kreditom in ki potrošniku dejansko niso nakazani.

Peto in šesto vprašanje

- 92 S petim in šestim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba določbe Direktive 93/13 razlagati tako, da je treba za presojo nesorazmerne višine nadomestila, ki ga mora plačati potrošnik, ki ne izpolni svojih obveznosti, v smislu točke 1(e) Priloge k tej direktivi oceniti kumulativni učinek vseh upoštevanih pogodbenih pogojev iz zadevne pogodbe, neodvisno od vprašanja, ali je upnik dejansko zahteval polno izpolnitev vseh teh pogojev, in da mora nacionalno sodišče zavrniti uporabo vseh pogojev, ki so bili ugotovljeni za nedovoljene, ali le nekaterih od njih.
- 93 Za odgovor na ti vprašanji je treba najprej spomniti, da je v prilogi, na katero se sklicuje člen 3(3) Direktive 93/13, okviren in neizčrpen seznam pogojev, ki se lahko štejejo za nedovoljene, med katerimi so, kakor je razvidno iz točke 1(e) navedene priloge, pogoji, katerih cilj ali učinek je „zahteva, da mora potrošnik, ki ne izpolni svoje obveznosti, plačati nesorazmerno visoko nadomestilo“.

- 94 V členu 4(1) Direktive 93/13 je navedeno, da je treba pri presoji domnevne nedovoljenosti pogodbenega pogoja upoštevati naravo blaga ali storitev, za katere je bila sklenjena pogodba, in se pri tem sklicevati na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe (glej v tem smislu sklep z dne 16. novembra 2010, Pohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, točka 59, in sodbo z dne 9. julija 2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, točka 48).
- 95 Kakor je ugotovila generalna pravobranilka v točki 74 sklepnih predlogov, je treba oceniti kumulativni učinek vseh pogojev pogodbe, ki sta jo sklenila prodajalec ali ponudnik in potrošnik. Taka presoja je utemeljena z dejstvom, da so bili pogoji v celoti zavezujoči, neodvisno od vprašanja, ali je upnik dejansko zahteval njihovo polno izpolnitev (glej po analogiji sodbo z dne 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, točka 42).
- 96 Dalje je treba opozoriti, da v skladu s členom 6(1), prvi del povedi, Direktive 93/13 države članice določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, niso zavezujoči za potrošnike, kakor je določeno z nacionalnim pravom. Vendar je v členu 6(1), drugi del povedi, te direktive pojasnjeno, da taka pogodba „še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev“.
- 97 Sodišče je opozorilo, da morajo nacionalna sodišča le zavrniti uporabo nedovoljenega pogodbenega pogoja tako, da nima zavezujočih učinkov za potrošnika, ne smejo pa spremeniti njegove vsebine. Pogodba mora načeloma še naprej obstajati brez kakršne koli drugačne spremembe, kot je ta, ki izhaja iz izbrisa nedovoljenih pogojev, če je v skladu s pravili nacionalnega prava kontinuiteta pogodbe pravno mogoča (sodba z dne 21. januarja 2015, Unicaja Banco in Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, EU:C:2015:21, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 98 Ta razlaga je poleg tega podprta s ciljem in splošno sistematiko Direktive 93/13. Glede na naravo in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo potrošnikov, ta direktiva, kakor izhaja iz njenega člena 7(1), državam članicam nalaga, da zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva „za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki“. Če pa bi nacionalno sodišče smelo spremeniti vsebino nedovoljenih pogojev v takih pogodbah, bi lahko taka pristojnost ogrozila uresničitev dolgoročnega cilja iz člena 7 navedene direktive, ker bi oslabil odvratalni učinek v razmerju do prodajalcev ali ponudnikov že z neuporabo takih nedovoljenih pogojev za potrošnika (sodba z dne 30. maja 2013, Asbeek Brusse in de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 99 Tako mora v položaju, ko nacionalno sodišče ugotovi, da je pogodbeni pogoj nedovoljen v smislu Direktive 93/13, to sodišče torej upoštevati vse posledice, ki lahko v skladu z nacionalnim pravom zaradi tega nastanejo, da zagotovi, da navedeni pogoj ni zavezujoč za potrošnika (glej v tem smislu sklep z dne 16. novembra 2010, Pohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, točka 62 in navedena sodna praksa).
- 100 Iz tega sledi, kot je v točki 75 sklepnih predlogov ugotovila generalna pravobranilka, da mora nacionalno sodišče, če je ugotovilo, da je več pogojev iz pogodbe, ki sta jo sklenila prodajalec ali ponudnik in potrošnik, nedovoljenih v smislu Direktive 93/13, razveljaviti vse nedovoljene pogodbene pogoje, in ne samo nekaterih.
- 101 Na podlagi navedenega je treba na peto in šesto vprašanje odgovoriti, da je treba določbe Direktive 93/13 razlagati tako, da je treba za presajo nesorazmerne višine nadomestila, ki ga mora plačati potrošnik, ki ne izpolni svojih obveznosti, v smislu točke 1(e) Priloge k tej direktivi oceniti kumulativni učinek vseh upoštevanih pogojev iz zadevne pogodbe, neodvisno od vprašanja, ali je upnik dejansko zahteval polno izpolnitev vseh teh pogojev, in da mora nacionalno sodišče po potrebi v skladu s členom 6(1) navedene direktive upoštevati vse posledice, ki izhajajo iz ugotovitve nedovoljenosti nekaterih pogojev, pri čemer mora izključiti vse pogodbene pogoje, ki so bili ugotovljeni za nedovoljene, da zagotovi, da navedeni pogoj ni zavezujoč za potrošnika.

Stroški

¹⁰² Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

- 1. Člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni procesni ureditvi, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki v primeru postopka zaradi insolventnosti, prvič, sodišču ne dopušča, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nedovoljenost pogodbenih pogojev, na katerih temeljijo terjatve, prijavljene v okviru navedenega postopka, čeprav ima to sodišče za to na voljo potrebne pravne in dejanske elemente, in drugič, navedeno sodišče pooblašča le, da obravnava nezavarovane terjatve, in to le v zvezi z očitki, ki se nanašajo na njihovo zastaranje ali prenehanje.**
- 2. Člen 10(2) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS je treba razlagati tako, da nacionalno sodišče, ki odloča o sporu glede terjatev, temelječih na kreditni pogodbi v smislu te direktive, zavezuje, da po uradni dolžnosti preizkusi spoštovanje obveznosti zagotovitve informacij, določene v tej določbi, in na podlagi tega določi posledice, ki so v nacionalnem pravu predpisane za kršitev take obveznosti, pod pogojem, da so kazni v skladu z zahtevami iz člena 23 navedene direktive.**
- 3. Člena 3(1) in 10(2) Direktive 2008/48 ter točko I Priloge I k tej direktivi je treba razlagati tako, da skupni znesek kredita in znesek črpanja kredita pomenita vse zneske, s katerimi lahko potrošnik razpolaga, kar izključuje zneske, ki pripadejo posojilodajalcu za plačilo stroškov v zvezi s kreditom in ki potrošniku dejansko niso nakazani.**
- 4. Določbe Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da je treba za presojo nesorazmerne višine nadomestila, ki ga mora plačati potrošnik, ki ne izpolni svojih obveznosti, v smislu točke 1(e) Priloge k tej direktivi oceniti kumulativni učinek vseh upoštevni pogojev iz zadevne pogodbe, neodvisno od vprašanja, ali je upnik dejansko zahteval polno izpolnitev vseh teh pogojev, in da mora nacionalno sodišče po potrebi v skladu s členom 6(1) navedene direktive upoštevati vse posledice, ki izhajajo iz ugotovitve nedovoljenosti nekaterih pogojev, pri čemer mora izključiti vse pogodbene pogoje, ki so bili ugotovljeni za nedovoljene, da zagotovi, da navedeni pogoj ni zavezujoč za potrošnika.**

Podpisi